

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Декан гуманітарно-педагогічного факультету

 Підпис **Неля ПОДЛЕВСЬКА**

1 вересня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Анатомія людини

Галузь знань – А Освіта

Спеціальність – А4 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями)

Предметна спеціалізація – А4.11 Середня освіта (фізична культура)

Рівень вищої освіти – Перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма – Середня освіта (фізична культура)

Обсяг дисципліни – 5 кредитів ЄКТС, **Шифр дисципліни** – ОЗП.08

Мова навчання – українська

Статус дисципліни – обов'язкова (загальної підготовки)

Факультет – гуманітарно-педагогічний

Кафедра – екології та біологічної освіти

Форма здобуття освіти	Курс	Семестр	Обсяг дисциплін		Кількість годин						Курсовий проект	Курсова робота	Вид семестрового контролю	
					Кредити ЄКТС	Години	Разом	Аудиторні заняття					Самостійна робота, в т.ч. ІРС	Залік
			Лекції	Лабораторні роботи				Практичні заняття	Семінарські заняття					
Д	3	1	5	150	50	32	18			100				+
З	3	6	5	150	10	6	4			140				+

Робоча програма складена на основі освітньої-професійної програми Середня освіта (фізична культура) для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Програму складено _____ д-р пед. наук, проф. Галина БІЛЕЦЬКА
 Підпис Вчений ступінь, звання, ініціали, прізвище

Схвалено на засіданні кафедри Екології та біологічної освіти

Протокол від 29 серпня 2025 р. протокол № 1 Зав. кафедри _____ Ольга ЄФРЕМОВА
 Підпис Ініціали, прізвище

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету

Голова Вченої ради _____ Неля ПОДЛЕВСЬКА
 Підпис

2 ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Посада	Назва факультету	Підпис	Ініціали, прізвище
Декан факультету	Факультет здоров'я, психології, фізичної культури та спорту		Євген ПАВЛЮК
Завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання і спорту	Факультет здоров'я, психології, фізичної культури та спорту		Олександр СОЛТИК
Гарант освітньо-професійної програми, канд. пед. наук, доц.	Факультет здоров'я, психології, фізичної культури та спорту		Анатолій РЕБРИНА

3 ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Дисципліна «Анатомія людини» є однією із обов'язкових дисциплін і займає провідне місце у підготовці здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, очної (денної) (далі – денної) та заочної форм здобуття вищої освіти, які навчаються за освітньо-професійною програмою Середня освіта (фізична культура) в межах спеціальності А4 Середня освіта (за предметними спеціалізаціями), предметна спеціалізація – А4.11 Середня освіта (фізична культура).

Пререквізити – Вихідна.

Постреквізити – ОЗП.09 Долікарська медична допомога у невідкладних станах; ОЗП.11 Теорія здоров'я і здорового способу життя; ОФП.12 Сучасні аспекти викладання фізичної культури у закладах загальної середньої освіти; ОФП.20 Ознайомчо-фахова практика за профілем майбутньої професії; ОФП.23 Педагогічна практика у закладах загальної середньої освіти.

Відповідно до освітньо-професійної програми дисципліна має забезпечити:

компетентності: ІК здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти за предметною спеціальністю Середня освіта (фізична культура); ЗК 05 здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями; ЗК 07 здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети; ЗК 10 здатність використовувати інформаційно-комунікаційні технології з дотриманням етично-правових норм в умовах євроінтеграційних процесів; ЗК 11 здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь яких інших проявів недоброчесності; ФК 02 знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; ФК 04 здатність формувати використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя; ФК 13 здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу, здійснювати профілактично-просвітницьку роботу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни, формувати в учнів/учениць культуру здорового та безпечного життя; ФК 19 здатність ідентифікувати себе як громадянина України, здійснювати психологічну саморегуляцію та заходи щодо забезпечення безпеки й надання домедичної допомоги.

програмні результати навчання: ПРН 02 вільно спілкуватися державною мовою на професійну тематику, використовуючи сучасну термінологію та систему понять за спеціальністю; аргументовано висловлювати власні думки державною мовою; ПРН 09 дотримуватися академічної доброчесності, вимог з охорони авторських прав під час використання та поширення електронних (цифрових) освітніх ресурсів; ПРН 20 розуміти закономірності і принципи формування гармонійно розвиненої особистості, суспільства, зокрема учня/учениці, розвитку їхнього фізичного, психічного, соціального та емоційного компонентів, підвищення функціональних можливостей організму, покращення рівня фізичних якостей, вдосконалення рухових умінь і навичок у різних видах активності; ПРН 21 застосовувати засоби контролю і корекції морфо-функціонального стану, фізичної підготовленості, рівня здоров'я, а також техніко-тактичної підготовленості до виконання ігрових дій фізичних вправ.

Мета дисципліни. Формування у здобувачів вищої освіти знань про будову тіла людини; умінь застосовувати знання з анатомії для пояснення будови тканин, органів і систем органів тіла людини.

Предмет дисципліни. Органи та системи органів людини.

Завдання дисципліни. Формування у здобувачів вищої освіти знань про будову тіла людини та його складників – органів і систем органів, на основі сучасних досягнень анатомії, фізіології і біології; системного розуміння будови організму, взаємозв'язку та взаємозалежності окремих частин організму; умінь застосовувати знання з анатомії людини для пояснення будови органів і систем органів тіла людини.

Результати навчання. Після вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен знати будову тіла людини на основі сучасних досягнень анатомії, фізіології і біології; розуміти будову організму, взаємозв'язок та взаємозалежність окремих його частин; уміти застосовувати знання з анатомії людини для пояснення будови органів і систем органів тіла людини.

4 СТРУКТУРА ЗАЛІКОВИХ КРЕДИТІВ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин, відведених на:					
	денна форма			заочна форма		
	лекції	ЛР	СРС	лекції	ЛР	СРС
Тема 1. Вступ. Анатомія людини як фундаментальна біологічна дисципліна	2		2	2		8
Тема 2. Загальний огляд будови організму	2	2	8			8
Тема 3. Вчення про кістки та їх з'єднання	2		2			8
Тема 4. Частини скелета людини. Осьовий скелет	2	2	8			8
Тема 5. Скелет голови	2		2			8
Тема 6. Скелет кінцівок	2	2	8			8
Тема 7. Вчення про м'язи	2		2	2		14
Тема 8. М'язи і фасції тулуба	2	2	8		2	8
Тема 9. М'язи і фасції голови та шиї	2		2			8
Тема 10. М'язи і фасції кінцівок	2	2	8			8
Тема 11. Системи внутрішніх органів. Органи травлення	2	2	16	2	2	14
Тема 12. Система органів дихання	2		2			8
Тема 13. Анатомія сечової і статеві системи	2	2	8			8
Тема 14. Серцево-судинна і лімфатична система	2	2	8			8
Тема 15. Залози внутрішньої секреції	2		2			8
Тема 16. Нервова система. Органи чуття та аналізатори	2	2	14			10
Разом:	32	18	100	6	4	140

5 ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

5.1 Зміст лекційного курсу

Перелік лекцій для студентів денної форми здобуття освіти

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1	Вступ. Анатомія людини як фундаментальна біологічна дисципліна Визначення анатомії людини, її завдання та місце серед інших біологічних наук і дисциплін. Спеціалізовані напрямки анатомії. Основні методи анатомічних досліджень. Анатомічна термінологія Літ.: [1] с. 8-13	2
2	Загальний огляд будови організму Рівні структурної організації організму. Ділянки і порожнини тіла людини. Вісі і площини, які проводяться через тіло. Статеві, вікові та індивідуальні особливості будови людини. Поняття про конституцію Літ.: [1] с. 76-82	2
3	Вчення про кістки та їх з'єднання Будова кістки. Форма і функції кісток. Види з'єднань кісток. Будова суглоба Літ.: [1] с. 83-88; [5] с. 18-22	2
4	Частини скелета людини. Осьовий скелет Частини скелета людини. Хребтовий стовп, його відділи. Будова хребця. Особливості будови шийних, грудних, поперекових хребців. З'єднання хребців. Грудна клітка. З'єднання кісток грудної клітки Літ.: [1] с. 88-97; [5] с. 22-31	2

5	Скелет голови Кістки мозкового черепа. Кістки лицьового черепа. З'єднання кісток черепа. Череп як ціле Літ.: [1] с. 98-134; [5] с. 51-78	2
6	Скелет кінцівок Кістки верхньої кінцівки. З'єднання кісток верхньої кінцівки. Кістки нижньої кінцівки. З'єднання кісток нижньої кінцівки Літ.: [1] с. 139-154; [5] с. 33-49	2
7	Вчення про м'язи Будова м'яза. Класифікація м'язів. Робота м'язів Літ.: [1] с. 219-226; [5] с. 112-115	2
8	М'язи і фасції тулуба Класифікація м'язів тулуба. М'язи і фасції спини. М'язи і фасції грудної клітки. М'язи і фасції живота. Дихальні м'язи і типи дихання Літ.: [1] с. 228-261; [5] с. 115-131	2
9	М'язи і фасції голови та шиї Мімічні м'язи голови. Жувальні м'язи. Фасції голови. Поверхневі м'язи шиї. Глибокі м'язи шиї Літ.: [1] с. 267-286; [5] с. 132-144	2
10	М'язи і фасції кінцівок М'язи поясу верхньої кінцівки. М'язи вільної верхньої кінцівки. М'язи поясу нижньої кінцівки. М'язи вільної нижньої кінцівки Літ.: [1] с. 289-307, с. 316-340; [5] с. 144-178	2
11	Системи внутрішніх органів. Органи травлення Класифікація внутрішніх органів. Травний тракт: ротова порожнина, глотка, стравохід, шлунок, кишечник. Залози травної системи: печінка, підшлункова залоза Літ.: [2] с. 12-81; [6] с. 8-52	2
12	Система органів дихання Поняття про повітроносні шляхи. Ніс. Гортань. Трахея. Бронхи. Легені Літ.: [2] с. 96-132; [6] с. 54-72	2
13	Анатомія сечової і статеві системи Загальний огляд сечової системи: нирки, сечовід, сечовий міхур, сечовивідний канал. Чоловічі статеві органи. Жіночі статеві органи Літ.: [2] с. 133-173; [6] с. 73-105	2
14	Серцево-судинна і лімфатична система Будова серця. Судини. Велике і мале коло кровообігу. Лімфатична система Літ.: [3] с. 85-115; 303-311; [6] с. 118-133; 186-200	2
15	Залози внутрішньої секреції Щитоподібна залоза. Прищитоподібні залози. Вилочкова (загрудинна) залоза. Гіпофіз. Епіфіз. Надниркова залоза. Параганглії. Ендокринна частина підшлункової залози. Ендокринна частина статевих залоз Літ.: [2] с. 184-202; [6] с. 108-117	2
16	Нервова система. Органи чуття та аналізатори Значення і загальний план будови нервової системи. Нервова тканина. Спинний мозок. Головний мозок. Вегетативна нервова система. Загальні відомості про органи чуття та аналізатори Літ.: [2] с. 220-312; 341-407; [7] с. 9-59; 127-165	2
	Разом:	32

Перелік оглядових лекцій для студентів заочної форми здобуття освіти

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
1	Вступ. Загальний огляд будови організму. Кісткова система Визначення анатомії людини, її завдання та місце серед інших біологічних наук і дисциплін. Методи анатомічних досліджень. Анатомічна термінологія. Загальний огляд будови організму. Будова і з'єднання кісток. Частини скелета. Хребтовий стовп. Грудна клітка. Скелет голови. Скелет кінцівок Літ.: [1] с. 8-13, с. 76-154; [5] с. 18-78	2
2	М'язова система Будова м'яза. Класифікація м'язів. Робота м'язів. М'язи і фасції тулуба. М'язи і фасції голови та шиї. М'язи і фасції кінцівок Літ.: [1] с. 219-307; [5] с. 112-178	2
3	Системи внутрішніх органів. Судинна, ендокринна і нервова системи Класифікація внутрішніх органів. Система органів травлення. Система органів дихання. Сечова і статева система. Серцево-судинна і лімфатична система. Залози внутрішньої секреції. Нервова система та органи чуття Літ.: [2] с. 12-312; [6] с. 8-133, 186-200; [7] с. 9-59; 127-165	2
Разом:		6

5.2 Зміст лабораторних занять

Перелік лабораторних занять для студентів денної форми здобуття освіти

№ з/п	Перелік тем лабораторних робіт	Кількість годин
1	Фізичний розвиток організму. Вивчення типу конституції людини Літ.: [4] с. 5-11	2
2	Вивчення осьового скелету Літ.: [4] с. 18-27; [8]; [9]	2
3	Вивчення скелета кінцівок Літ.: [4] с. 28-36; [8]; [9]	2
4	Вивчення м'язів та фасцій тулуба, голови і шиї Літ.: [4] с. 37-50; [8]; [9]	2
5	Вивчення м'язів і фасцій кінцівок Літ.: [4] с. 51-59; [8]; [9]	2
6	Вивчення органів системи травлення Літ.: [4] с. 60-65; [8]; [9]	2
7	Вивчення органів дихальної, сечової і статевої системи Літ.: [4] с. 66-82; [8]; [9]	2
8	Вивчення судинної і нервової систем Літ.: [4] с. 83-94; [8]; [9]	4
Разом:		18

Перелік лабораторних занять для студентів заочної форми здобуття освіти

№ з/п	Перелік тем лабораторних робіт	Кількість годин
1	Вивчення м'язів та фасцій тулуба, голови і шиї Літ.: [4] с. 37-50; [8]; [9]	2
2	Вивчення органів системи травлення Літ.: [4] с. 60-65; [8]; [9]	2
Разом:		4

5.3 Зміст самостійної (у т.ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів усіх форм здобуття освіти полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до лабораторних занять, тестування з теоретичного матеріалу тощо. Студенти заочної форми здобуття освіти виконують ще й контрольну роботу. Вимоги до її виконання та варіанти визначаються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожний здобувач вищої освіти отримує у викладача у період настановної сесії. Крім цього до послуг студентів сторінка навчальної дисципліни у Модульному середовищі для навчання, де розміщені Робоча програма дисципліни та необхідні документи з її навчально-методичного забезпечення. Керівництво самостійною роботою здійснює викладач згідно з розкладом консультацій у позаурочний час.

Вимоги до виконання контрольної роботи (для студентів заочної форми здобуття освіти) викладені в Модульному середовищі для навчання на сторінці навчальної дисципліни.

Зміст самостійної роботи студентів денної форми здобуття освіти

Номер тижня	Вид самостійної роботи	Кількість годин
1	Опрацювання матеріалу лекції	2
2	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до лабораторної роботи 1	8
3	Опрацювання матеріалу лекції	2
4	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до лабораторної роботи 2	8
5	Опрацювання матеріалу лекції	2
6	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до лабораторної роботи 3	8
7	Опрацювання матеріалу лекції	2
8	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до лабораторної роботи 4	8
9	Опрацювання матеріалу лекції	2
10	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до лабораторної роботи 5	8
11	Опрацювання матеріалу лекції	2
12	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до лабораторної роботи 6 Підготовка до тестового контролю 1	14
13	Опрацювання матеріалу лекції	2
14	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до лабораторної роботи 7	8
15	Опрацювання матеріалу лекції	2
16	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до лабораторної роботи 8	8
17	Опрацювання матеріалу лекції Підготовка до лабораторної роботи 8 Підготовка до тестового контролю 2	14
	Разом:	100

6 ТЕХНОЛОГІЇ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Для досягнення програмних результатів навчання дисципліни використовуються традиційні та інноваційні методи навчання. На лекціях застосовуються словесні методи (лекція, пояснення,

розповідь) у поєднанні з наочними методами (демонстрування презентацій, 3D атласів з анатомії людини), методи проблемного навчання (проблемний виклад навчального матеріалу). На лабораторних роботах використовуються практичні методи (виконання лабораторних робіт), наочні методи (демонстрування 3D атласів з анатомії людини, муляжів, рисунків), словесні методи (пояснення), інтерактивні методи (інтерактивна бесіда, аналіз ситуацій). Самостійна робота студентів передбачає роботу з літературними джерелами та інформаційними ресурсами MOODLE. Під час вивчення навчальної дисципліни використовуються інформаційно-цифрові технології навчання з використанням мультимедійних засобів, ІС «Модульне середовище для навчання», хмарного сервісу Zoom, мобільних засобів комунікації; методи роботи з літературними та інформаційними джерелами.

8 МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Основними видами контролю під час вивчення дисциплін є поточний і підсумковий.

Поточний контроль здійснюється під час лабораторних робіт, а також у дні проведення контрольних заходів, що визначені робочою програмою дисципліни. При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- захист лабораторних робіт;
- тестування в ІС «Модульне середовище для навчання»;
- оцінювання контрольних робіт (відповідно до графіка проведення лабораторно-екзаменаційних сесій для студентів заочної форми).

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться у формі іспиту.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати як поточного, так і підсумкового контролів. Здобувач вищої освіти, який набрав з будь-якого виду навчальної роботи, суму балів нижчу за 60 відсотків від максимального балу, не допускається до семестрового контролю поки не виконає весь обсяг, передбачений Робочою програмою для цього виду роботи. Здобувач вищої освіти, який набрав позитивний середньозважений бал (60 відсотків і більше від максимального балу, встановленого для кожної структурної одиниці) з усіх видів поточного контролю і не склав іспит, вважається таким, який має академічну заборгованість. Ліквідація академічної заборгованості із семестрового контролю здійснюється у період екзаменаційної сесії або за графіком, встановленим деканатом відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ».

8 ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Політика навчальної дисципліни загалом визначається системою вимог до здобувача вищої освіти, що передбачені чинними положеннями Університету про організацію і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу. Зокрема, проходження інструктажу з техніки безпеки; відвідування занять з дисципліни є обов'язковим. За об'єктивних причин (підтверджених документально) теоретичне навчання за погодженням із лектором може відбуватись в індивідуальному режимі. Успішне опанування дисципліни і формування фахових компетентностей і програмних результатів навчання передбачає необхідність підготовки до лабораторних занять.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані дотримуватися термінів виконання усіх видів робіт у встановлені терміни, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Пропущене лабораторне заняття здобувач зобов'язаний відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичних занять у семестрі.

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється за результатами захисту лабораторних робіт і тестування.

Здобувач вищої освіти, виконуючи самостійну роботу з дисципліни, має дотримуватися політики доброчесності (заборонені списування, підказки, плагіат, використання штучного інтелекту (без вірного цитування)). У разі порушення політики академічної доброчесності в будь-яких видах навчальної роботи здобувач вищої освіти отримує незадовільну оцінку і має повторно виконати завдання з відповідної теми (виду роботи), що передбачені робочою програмою. Будь-які

форми порушення академічної доброчесності під час вивчення навчальної дисципліни не допускаються та не толеруються.

У межах вивчення навчальної дисципліни здобувачам вищої освіти передбачено визнання і зарахування результатів навчання, набутих шляхом неформальної освіти, що розміщені на доступних платформах, що сприяють формування компетентностей і поглибленню результатів навчання, визначених робочою програмою дисципліни, або забезпечують вивчення відповідної теми та/або виду робіт з програми навчальної дисципліни (детальніше у Положенні про порядок визнання та зарахування результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ).

9 ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ У СЕМЕСТРІ

Оцінювання академічних досягнень здобувача вищої освіти здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». При поточному оцінюванні виконаної здобувачем роботи з кожної структурної одиниці і отриманих ним результатів викладач виставляє йому певну кількість балів із призначених робочою програмою для цього виду роботи. При цьому кожна структурна одиниця (робота) може бути зарахована, якщо здобувач набрав не менше 60 відсотків (мінімальний рівень для позитивної оцінки) від максимально можливої суми балів, призначеної структурній одиниці.

Будь-які форми порушення академічної доброчесності *не допускаються*.

При оцінюванні результатів навчання здобувачів вищої освіти з будь-якого виду навчальної роботи (структурної одиниці) використовуються наведені нижче узагальнені критерії:

Таблиця – Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Узагальнений зміст критерія оцінювання
Відмінно (високий)	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, проводити лабораторні дослідження, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає, логічний виклад відповіді державною мовою (в усній або у письмовій формі), якісне оформлення протоколу лабораторної роботи. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві <i>похибки</i> .
Добре (середній)	Студент у повному обсязі засвоїв навчальний матеріал, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання під час проведення лабораторних досліджень; виклад відповіді грамотний, але відповіді можуть мати місце окремі неточності. Відповідь студента будується на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві-три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно (достатній)	Студент засвоїв навчальний матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання. Як правило, відповідь будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим, студент набув навичок, необхідних для виконання лабораторних досліджень, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.

Оцінка та рівень досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей	Узагальнений зміст критерія оцінювання
Незадовільно (недостатній)	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання для виконання лабораторних досліджень. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не може продовжити навчання без повторного вивчення дисципліни.

Отриманий здобувачем бал за зарахований вид навчальної роботи (структурну одиницю) після її оцінювання викладач виставляє в електронному журналі обліку успішності здобувачів вищої освіти. За умови виконання усіх видів навчальної роботи за результатами поточного контролю протягом вивчення навчальної дисципліни, встановлених її Робочою програмою, здобувач денної форми здобуття освіти з навчальної дисципліни, підсумковим контролем для якої є іспит, може набрати до 60 балів (здобувач заочної форми – до 50 балів). Позитивну підсумкову оцінку здобувач може отримати, якщо за результатами поточного та підсумкового контролів набере від 60 до 100 балів. Семестрова підсумкова оцінка розраховується в автоматизованому режимі в інформаційній підсистемі «Електронний журнал» (ІС «Електронний університет») і відповідно до накопиченої суми балів визначається оцінка за інституційною шкалою та шкалою ЄКТС (див. таблицю Співвідношення...), яка заноситься в екзаменаційну відомість, а також до Індивідуального навчального плану здобувача вищої освіти.

Структурування дисципліни за видами навчальної роботи і оцінювання результатів навчання студентів денної форми здобуття освіти

Аудиторна робота								Контрольні заходи		Семестровий контроль	
Лабораторні заняття								Тестовий контроль		Іспит	Разом балів
1	2	3	4	5	6	7	8	T* 1-10	T 11-16		
Кількість балів за вид навчальної роботи (мінімум-максимум)											
3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	3-5	6-10	6-10	24-40	60-
24-40								12-20		24-40	100**

Примітки: T* – тема навчальної дисципліни;

**за набрану з будь-якого виду навчальної роботи з дисципліни кількість балів, нижче встановленого мінімуму, здобувач отримує незадовільну оцінку і має її перездати у встановлений викладачем (деканом) термін. Інституційна оцінка встановлюється відповідно до таблиці «Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС».

Оцінювання на лабораторних заняттях

Оцінка, яка виставляється за лабораторне заняття, складається з таких елементів: якість оформлення протоколу лабораторної роботи, грамотність і ґрунтовність захисту лабораторної роботи, своєчасність захисту.

Результат виконання здобувачем вищої освіти кожної лабораторної роботи оцінюється відповідно до таблиці Критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти і рівня досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей з присвоєнням йому відповідної суми балів.

У випадку виявлення у здобувача рівня знань, нижчого ніж 60 відсотків від максимального балу, встановленого Робочою програмою для кожної структурної одиниці, лабораторна робота

йому не зараховується і для її зарахування він має опрацювати матеріал з теми роботи, методику її виконання, виправити грубі помилки і повторно її захистити у призначений для цього час.

Оцінювання результатів навчання з теоретичного матеріалу (тестовий контроль)

Засвоєння студентом теоретичного матеріалу оцінюється під час тестування, яке здійснюється в MOODLE і передбачає перевірку тестових завдань в автоматизованому режимі. Усі тести містить 25 питань і оцінюються в межах 6-10 балів. Максимальна сума балів, яку може набрати студент за результатами виконання тестів складає 10.

На тестування відводиться 25 хвилин.

При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Розподіл балів в залежності від наданих правильних відповідей на тестові завдання

(25 тестових питань, максимум – 10 балів)

Кількість правильних відповідей	1-13	14-16	17-18	19-20	21-22	23-25
Відсоток правильних відповідей	0-59	60-65	66-72	73-82	83-89	90-100
Кількість отриманих балів	0	6	7	8	9	10

Структурування дисципліни за видами навчальної роботи і оцінювання результатів навчання студентів заочної форми здобуття освіти

Аудиторна робота		Самостійна, індивідуальна робота		Семестровий контроль	Разом
Лабораторні заняття		Контрольна робота		Іспит	Сума балів
1	2	якість виконання	захист роботи		
Кількість балів за кожний вид навчальної роботи (мінімум-максимум)					
6-10	6-10	15-25	3-5	30-50	60-100
12-20		18-30		30-50	

Примітка. * Вимоги до оцінювання лабораторних робіт студента-заочника аналогічні вимогам, що пред'являються до здобувачів освіти денної форми.

Оцінювання контрольної роботи здобувачів, які навчаються за заочною формою здобуття освіти

Контрольна робота передбачає виконання трьох завдань – два теоретичних і одне – практичне. Варіанти контрольних робіт і зміст завдань наведені у Методичних рекомендаціях до виконання контрольної роботи, що розміщені у системі «Модульне середовище для навчання». При оцінюванні контрольної роботи враховуються: повнота відповіді на теоретичні питання; якість виконання практичного завдання; захист. Кожне з теоретичних питань оцінюється від 3 до 5 балів. Практичне завдання оцінюється від 9 до 12 балів. Загальна сума балів на позитивну оцінку якості виконання завдань контрольної роботи становить від 15 до 25.

Кожне завдання контрольної роботи здобувача вищої освіти оцінюється викладачем з використанням таблиці критеріїв оцінювання навчальних досягнень здобувача вищої освіти (щодо визначення достатнього, середнього та високого рівня досягнення здобувачем запланованих ПРН та сформованих компетентностей).

Розподіл балів при оцінюванні якості виконання завдань контрольної роботи

Види завдань	Кількість балів для певного рівня досягнення результатів навчання		
	Достатній	Середній	Високий
Теоретичне питання № 1	3	4	5
Теоретичне питання № 2	3	4	5
Практичне завдання	9	12	15
Всього балів	15	20	25

Таблиця – Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Рейтингова шкала балів	Інституційна шкала (Опис рівня досягнення здобувачем вищої освіти запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни)	
		Залік	Іспит/диференційований залік
A	90-100	Зараховано	<i>Відмінно/Excellent</i> – високий рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни, що свідчить про безумовну готовність здобувача до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
B	83-89		<i>Добре/Good</i> – середній (максимально достатній) рівень досягнення запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни та готовності до подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
C	73-82		<i>Задовільно/Satisfactory</i> – Наявні мінімально достатні для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом результати навчання з навчальної дисципліни
D	66-72		
E	60-65		
FX	40-59	Незараховано	<i>Незадовільно/Fail</i> – Низка запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни відсутня. Рівень набутих результатів навчання є недостатнім для подальшого навчання та/або професійної діяльності за фахом
F	0-39		<i>Незадовільно/Fail</i> – Результати навчання відсутні

Підсумкова семестрова оцінка за інституційною шкалою і шкалою ЄКТС визначається в автоматизованому режимі після внесення викладачем результатів оцінювання з усіх видів робіт до електронного журналу. Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС у наведеній вище таблиці.

Семестровий залік виставляється на останньому занятті за умови якщо загальна сума балів, яку накопичив здобувач з дисципліни (іншого освітнього компонента) за результатами поточного контролю, знаходиться у межах від 60 до 100 балів. При цьому за інституційною шкалою ставиться оцінка «зараховано», а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом сумі балів відповідно до таблиці Співвідношення. Присутність здобувача у цьому випадку не є обов'язковою.

10 ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

1. Визначення анатомії людини, її завдання та місце серед інших біологічних дисциплін.
2. Спеціалізовані напрямки анатомії.
3. Основні методи анатомічних досліджень.
4. Анатомічна термінологія.
5. Рівні структурної організації організму.
6. Ділянки і порожнини тіла людини.
7. Вісі і площини, які проводяться через тіло.
8. Статеві, вікові та індивідуальні особливості будови людини.
9. Поняття про конституцію.
10. Будова кістки.
11. Форма і функції кісток.
12. Види з'єднань кісток. Будова суглоба.
13. Частина скелета людини.
14. Хребтовий стовп, його відділи.
15. Будова хребця. Особливості будови шийних, грудних, поперекових хребців.
16. З'єднання хребців.
17. Грудна клітка. З'єднання кісток грудної клітки.
18. Кістки мозкового черепа.
19. Кістки лицьового черепа.

20. З'єднання кісток черепа.
21. Череп як ціле.
22. Кістки верхньої кінцівки.
23. З'єднання кісток верхньої кінцівки.
24. Кістки нижньої кінцівки.
25. З'єднання кісток нижньої кінцівки.
26. Будова м'яза.
27. Класифікація м'язів.
28. Робота м'язів.
29. М'язи і фасції спини.
30. М'язи і фасції грудної клітки.
31. М'язи і фасції живота.
32. Дихальні м'язи і типи дихання.
33. Мімічні м'язи голови.
34. Жувальні м'язи.
35. Фасції голови.
36. Поверхневі м'язи шиї.
37. Глибокі м'язи шиї.
38. М'язи поясу верхньої кінцівки.
39. М'язи вільної верхньої кінцівки.
40. М'язи поясу нижньої кінцівки.
41. М'язи вільної нижньої кінцівки.
42. Класифікація внутрішніх органів.
43. Травний тракт: ротова порожнина, глотка, стравохід, шлунок, кишечник.
44. Залози травної системи: печінка, підшлункова залоза.
45. Поняття про повітроносні шляхи.
46. Ніс. Гортань. Трахея. Бронхи.
47. Легені.
48. Загальний огляд сечової системи: нирки, сечовід, сечовий міхур, сечовивідний канал.
49. Чоловічі статеві органи.
50. Жіночі статеві органи.
51. Будова серця.
52. Судини: артерії, вени, капіляри.
53. Велике і мале коло кровообігу.
54. Лімфатична система.
55. Щитоподібна залоза. Прищитоподібні залози.
56. Вилочкова (загрудинна) залоза. Параганглії.
57. Гіпофіз. Епіфіз.
58. Надниркові залози.
59. Ендокринна частина підшлункової залози.
60. Ендокринна частина статевих залоз
61. Значення і загальний план будови нервової системи.
62. Спинний мозок.
63. Головний мозок.
64. Вегетативна нервова система.
65. Загальні відомості про органи чуття та аналізатори.

11 НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Освітній процес з дисципліни «Біохімія з основами молекулярної біології» повністю і в достатній кількості забезпечений необхідними навчально-методичними матеріалами. Зокрема, викладачами кафедри підготовлені:

1. Конспект лекцій.

2. Методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт.
3. Запитання для тестового контролю навчальних досягнень.
4. Методичні рекомендації до виконання контрольної роботи здобувачів, які навчаються за заочною формою здобуття освіти.

12 МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Інформаційна та комп'ютерна підтримка: інтерактивна панель SMART SBID-MX265-V2.

13 РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Анатомія людини: підручник у 3 т. Т. 1 [А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Сапін та ін.]. – 8-ме вид. доопрац. – Вінниця: Нова книга, 2019. – 368. – Режим доступу: <http://bitly.ws/BQ4j>.
2. Анатомія людини: підручник у 3 т. Т. 2 [А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Сапін та ін.]. – 7-ме вид. доопрац. – Вінниця: Нова книга, 2019. – 456. – Режим доступу: <http://bitly.ws/BQ4s>.
3. Анатомія людини: підручник у 3 т. Т. 3 [А. С. Головацький, В. Г. Черкасов, М. Р. Сапін та ін.]. – 6-ме вид. доопрац. – Вінниця: Нова книга, 2019. – 376. – Режим доступу: <http://bitly.ws/BQ4F>.
4. Білецька Г. А. Анатомія людини: робочий зошит для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей 014.05 Середня освіта (Біологія та здоров'я людини), 014.11 Середня освіта (Фізична культура), 017 Фізична культура і спорт / Г. А. Білецька. – Хмельницький: ХНУ, 2022. – 115 с.

Допоміжна

5. Черкасов В. Г. Анатомія людини: у 3-х ч. Ч. 1. Osteологія, артрологія, міологія: навчальний посібник / В. Г. Черкасов, С. Ю. Кравчук. – Вид. 2. – Вінниця: Нова книга, 2015. – 186 с. – Режим доступу: <http://bitly.ws/BQ4M>.
6. Черкасов В. Г. Анатомія людини: у 3-х ч. Ч. 2. Спланхнологія, ангиологія: навчальний посібник / В. Г. Черкасов, С. Ю. Кравчук. – Вид. 2. – Вінниця: Нова книга, 2015. – 208 с. – Режим доступу: <http://bitly.ws/BQ56>.
7. Черкасов В. Г. Анатомія людини: у 3-х ч. Ч. 3. Неврологія: навчальний посібник / В. Г. Черкасов, С. Ю. Кравчук. – Вид. 2. – Вінниця: Нова книга, 2015. – 168 с. – Режим доступу: <http://bitly.ws/BQ58>.
8. Неттер Ф. Атлас анатомії людини / Ф. Неттер. – Львів: Наутілус, 2004. – 597 с. (2-ге видання. Під ред. Чайковського Ю.Б.). – Режим доступу: https://kingmed.info/download.php?book_id=2396.
9. BioDigital. – Режим доступу: <https://human.biodigital.com/>.
10. Stuart D. Inglis. Imaging and 3D Reconstruction of Anatomical Specimens as an Alternative to Traditional Learning Models / Stuart D. Inglis, John E. Tomaszewski, Raymond P. Dannenhoffer // The FASEB Journal. – 2017. – Vol. 31. – № 1 supplement. – Access mode: https://www.fasebj.org/doi/abs/10.1096/fasebj.31.1_supplement.736.9.
11. Білецька Г.А. Методика використання 3D атласів з анатомії людини у професійній підготовці вчителів у закладах вищої освіти / Г.А. Білецька // Педагогічна освіта: теорія і практика. – 2021. – Вип. 31. – С. 174-185.
12. Білецька Г.А. Інтеграція знань з біології, хімії і фізики у процесі навчання анатомії та фізіології людини / Г.А. Білецька, А.В. Ткачук // Природнична освіта та наука. – 2025. – № 2. – С. 7-12. – Режим доступу: <https://journals.rshu.rivne.ua/index.php/natural/article/view/464/425>.
13. Білецька Г. Використання аналізатора складу тіла в оцінці здоров'я студентської молоді / О. Солтик, І. Солтик, Г. Білецька // Physical culture and sport: scientific perspective. – 2025. – Том 2. – № 1. – С. 220-224. – Режим доступу: <https://pcs.khmnu.edu.ua/index.php/pcs/article/view/299/396>.

14 ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Модульне середовище для навчання. – Доступ до ресурсу: <https://msn.khmnu.edu.ua>.
Електронна бібліотека університету. – Доступ до ресурсу: <http://library.khmnu.edu.ua>.
Репозитарій ХНУ. – Доступ до ресурсу: <http://elar.khmnu.edu.ua/jspui/?locale=uk>.